

A l'exili, va ser *El gran sapastre* del pamflet de Ferran Canyameres; un renegat del catalanisme –se'n proclama a les seves *Memòries polítiques*– i un polític corrupte que es va embutxacar diners de la Generalitat per mantenir una amant. A Barcelona, havia estat un escriptor amargat pel menyspreu dels crítics i escriptors més prestigiosos, acomplexat per una formació intel·lectual coixa i desorientat pels criteris estilístics del noucentisme. I de petit, al seu Baix Camp, havia viscut angoixat per l'estigma de ser fill bord. Però produí una obra immensa i variada, fins al punt que, cinquanta anys després de morir, no està ni recuperada del tot ni estudiada, potser perquè no desperta prou simpaties, adhesions ni admiracions.

Cinquanta anys després de la mort de Joan Puig i Ferrer (la Selva del Camp, 1882 – París 1956) tenim a l'abast les seves “memòries d'un periodista” –la novel·la *Servitud* (1926), reeditada sovint– però no podem disposar encara dels seus articles periodístics, deixant a part els teatrals, ja editats.

També tenim a l'abast les obres teatrals, les narracions viscudes, les memòries i les novel·les, però no la narrativa curta. Tenim a l'abast estudis breus però molt documentats de la seva vida i la seva obra, gairebé tots signats pel mateix especialista, Guillem-Jordi Graells –textos divulgatius excel·lents com la llarga introducció de *Servitud* de Proa, del 2002 o l'epíleg d'*El pelegrí apassionat. L'ascensió*, també de Proa, del 1977 –, però no disposem ni d'una biografia de l'escriptor, periodista i polític, ni d'un estudi a fons de la seva obra teatral, narrativa, memorialística i periodística, ni tampoc n'han aparegut epistolars, tot i que el seu arxiu personal està a disposició dels estudiosos a la Biblioteca de Catalunya, quatre anys ençà.

Arola, que ha publicat tot el seu teatre, en sis volums, editarà ben aviat la seva narrativa breu, en tres. El primer surt enguany. La nova sèrie, ens diu Graells, constarà en primer lloc dels llibres de contes *Una mena d'amor*, del 27, i *On són els pobres?... i altres històries de Nadal*, del 1934. “Aquest segon llibre –ens diu Graells– és un complement de *Servitud*. Hi parla de la seva etapa a *El Día Gráfico* del polític lerrouxista Josep Pich i Pon, famós pels deus divertits disbarats lingüístics.”

Puig i Ferrer demana comprensió i justícia

Joan Puig i Ferrer improvisa, en una cadira de boga, una allocució als manresans que han rebut el president Francesc Macià, el 7 de juny de 1931.

El Teatre Nacional de Catalunya posa en escena l'obra de Joan Puig i Ferrer 'Aigües encantades' coincidint amb el cinquantè aniversari de la mort del seu autor. Autor d'una gran força, però polèmic i inclassificable, la filologia catalana no ha decidit encara estudiar-lo en ferm.

La sèrie inclourà contes que no havia recollit mai, com l'únic conte que escriu a l'exili "El misteri de la Casa Blanc". Finalment, l'edició es completarà amb dues novel·les breus del 1925, *Les facècies de l'amor* i *L'home que tenia més d'una vida*, obres que fan entrar l'escriptor en la narrativa, un cop ha girat l'esquena a vint anys d'intensa producció teatral. La segona narració va ser reeditada per Pleniluni el 1980, amb un estudi de Graells, "Puig i Ferrer: del teatre a la novel·la".

Un cop completada l'edició de l'obra literària, memorialística i teatral, quedarà la periodística.

"Editats ja els articles teatrals, la següent aventura editorial —apunta Graells— seria la publicació d'una selecció del seu articulisme, en especial el literari i cultural. Té un interès documental indubtable i dona molta informació sobre les seves dèries literàries, les seves màximes influències, i permet veure quin és el seu Dostoievski o el seu Stendhal, vistos pels ulls d'un narrador. També té llargs articles sobre Verdaguier o Oller. I sobre l'ofici d'escriptor i la teoria de la novel·la, sempre pensant en un públic de diari, no de suplement literari. I després hi ha els articles de vida quotidiana. Articles tipus Espinàs, per entendre'ns. D'articles polítics n'hi ha molt pocs perquè quan n'escriu més és sota la dictadura de Primo de Rivera. A *La Publicitat* hi escriu del 1925 al 1929. Alguns són autoplagis, traduccions al català d'articles publicats abans en castellà, com confessa a les memòries. Entre les nombroses periòdics on va publicar-hi articles, alguns amb pseudònim, destaca el cas del diari lerrouxista *El Diluvio*,

Coberta de *Camins de França*, editat el 1934. La foto de l'autor és anterior.

perquè ho fa en la pàgina en català del diari, entre el juliol del 1935 i el març de 1936, poc després de recuperar la seva condició de diputat."

Pel que fa a la correspondència, Graells creu fonamental la que manté amb l'editor Josep Queralt de Proa a l'exili durant el procés de ceració d'*El pelegrí apassionat*. També és molt interessant, apunta, la del 22-24, quan fa els darrers intents de ser autor teatral d'èxit i tot se li fon, i ha de posar-se a treballar com un desesperat per a l'editor López de *La Campana de Gràcia* i *L'Esquella de la Torratxa*, per un sou de misèria.

Per un cúmul de raons, que segons Graells ja no tenen res a veure amb els seus escàndols sentimentals de l'exili i el trencament amb els antics dirigents d'Esquerra Republicana, Puig i Ferrer ha estat marginat pels filòlegs perquè "resulta incòmode per als que els agraden els calaixets".

Graells els hagués rebut amb els braços oberts. Va ser, per indicació del seu professor Joaquim Molas, el primer a ocupar-se'n. Com que no l'ha volgut aprofitar per fer cap carrera acadèmica, no el vol en exclusiva i animaria i ajudaria l'estudiant o llicenciat que volgués estudiar-lo. De matèria no en falta. Més aviat, cal dir-ho, en sobra.

No és un autor fàcil de copsar i cal un gran esforç de comprensió per dibuixar-ne un perfil clar. Per una banda, tenim l'exclòs dels cenacles —capelletes— més prestigiosos, i de l'altra el veiem dirigint la millor col·lecció de novel·la catalana i estrangera de l'època, "A tot vent". Per una banda, és menyspreat per Riba, Pla i tot l'Ateneu Barcelonès, i per l'altra, rep, a l'exili, l'afecte i l'admiració de Mercè Rodoreda i Armand Obiols.

El consideraven autor rural i ell no s'hi veia. Estava desencançat, i aquest desencanç literari, que desanima els estudiosos, va tornar-se polític a l'exili. I sempre va viure torturat, ja fos pel seu naixement i la seva formació, i per la cotilla estilística postfabriana, ja fos per les calúmnies i insults de l'exili.

La justícia i comprensió que demana la posteritat de Joan Puig i Ferrer són literàries i polítiques. Les polítiques li les va donar Josep Tarradellas, quan, des del seu pis de la Via Augusta, l'expresident de la Generalitat va proclamar-lo a l'*Avui* —amb retard— innocent de tota corrupció política, i gran escriptor i persona, sense sentir-se dolgut per figurar amb el nom de Terragada a *El pelegrí apassionat*. La justícia i comprensió literàries hauran d'esperar.

Lluís Bonada

CINES BABEL
Fra Lluís Colomer, 4 Acc. - València

BUENAS NOCHES Y BUENA SUERTE
de George Clooney

GOOD NIGHT, AND GOOD LUCK.

Si presentes aquesta butlleta tindràs el següent preu especial:

Si ets subscriptor d'EL TEMPS:
4,40 € De dilluns a dijous
i 6€ cap de setmana.

(Cal la compra del o els bitllets de pagament)

Si ets lector d'EL TEMPS:
5,60€ de dilluns a dijous